

ELS LABERINTS
BUROCRÀTICS,
RACISTES I
PATRIARCALS
DE LA MIGRACIÓ

**MIGRAR
DES DE LÉS
"EX" COLONIES**

1 DE CADA 7

PERSONES AL MÓN ÉS MIGRANT
FONT: ONU

5.400.000 MIGRANTS

HABITEN A L'ESTAT
ESPANYOL L'ANY 2021
FONT: INE

27% → 57%

PROVENEN
DE L'AMÈRICA
LLATINA
FONT: INE

SÓN DONES
FONT: INE

+ DE 500.000

PERSONES ESTAN EN SITUACIÓ
ADMINISTRATIVA IRREGULAR
FONT: PER CAUSA

7,5 ANYS

ÉS LA MITJANA DE TEMPS QUE
LES PERSONES MIGRANTS PASSEN
A TERRITORI ESPANYOL SENSE
PERMÍS DE RESIDÈNCIA
FONT: MINISTERI D'INTERIOR

A juny de 2022, un milió i mig de persones migrants de l'Amèrica Llatina viuen a l'Estat espanyol de manera regular, un 57% dones. La població estrangera total és de 5,4 milions, de manera que les que provenen de països que fins fa 200 anys eren formalment colònies espanyoles representen un 27,7% de les migrants. Situacions de violència derivades d'un model econòmic exportat des d'Occident amb la petjada d'empreses espanyoles, les obliguen a sortir dels seus territoris i, en arribar a sòl espanyol, es troben amb una extensió d'aquestes violències. La llei d'estrangeria i el sistema d'asil estan impregnats d'una burocràcia considerada, per moltes, racista, que deshumanitza aquelles qui l'han de travessar i que vulnera especialment la dignitat de les dones.

A les xifres oficials, cal sumar-hi aproximadament 500.000 persones, que, segons el moviment Regularització Ja, encara lluiten per aconseguir un permís de residència des de la irregularitat. Entre 2020 i 2021, a pesar de la pandèmia, almenys 350.000 persones de l'Amèrica Central i del Sud van aterrar als principals aeroports de l'Estat espanyol fugint de situacions de violència, pobresa i persecució. La majoria d'aquestes migrants –i moltes altres que porten, de mitjana, set anys i mig en territori espanyol sense permís de residència–, quan arriben, han de lluitar amb un dia a dia precaritzat i deshumanitzat per no tenir la documentació necessària per treballar legalment, amb l'amenaça permanent de la deportació o la reclusió en un centre d'internament per a estrangers (CIE).

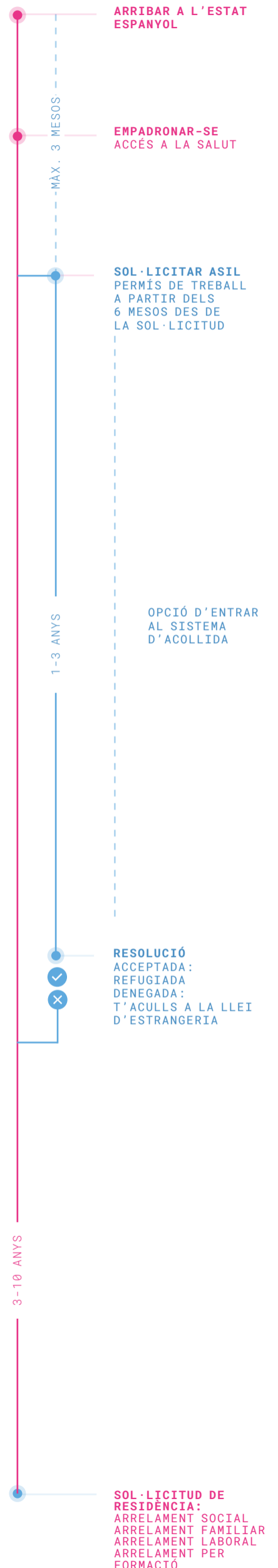
Es troben que han de descobrir i entendre els entramats d'una llei d'estrangeria que construeix diferents camins, llargs i plens d'obstacles, per arribar a la regularitat. I topen, les que venen amb intenció de sol·licitar protecció internacional, amb un sistema d'asil altament saturat. En els darrers tres anys, la major part de les sol·lici-

tuds d'asil presentades a l'Estat espanyol són de persones llatinoamericanes que fugen de la violència perpetrada per narcoestats, bandes organitzades o entramats de l'extractivisme.

L'any 2020, malgrat que la mobilitat a escala global estava restringida, entre Veneçuela, Colòmbia, Hondures, el Perú, Nicaragua i el Salvador, les sis primeres nacionalitats per nombre de sol·licitants, sumaven 72.910 sol·licituds, un 82% del total. La resta de cercadores de protecció internacional són principalment de Mali, el Marroc, Ucraïna, Palestina i el Senegal.

I si parlem de població d'origen divers que ha patit i pot seguir patint les violències d'un procés de migració travessat per una societat colonial, també cal tenir en compte milers de migrants que ja han aconseguit el permís de residència o inclús la nacionalitat espanyola però que poden seguir vivint situacions de racisme quotidià. L'any 2021, gairebé 80.000 persones llatinoamericanes –principalment de Colòmbia, l'Equador, Bolívia i Veneçuela– han obtingut la nacionalitat espanyola. Totes aquestes persones passen o han passat pels complexos laberints que l'Estat espanyol ha construït per poder residir al seu territori. La llei d'estrangeria (o Llei orgànica 4/2000) i la llei d'asil (o Llei 12/2009) són les principals normes que regulen aquest laberint.

A través de testimonis, activistes i expertes –la majoria nascudes a l'Amèrica Llatina–, coneixerem per què aquestes migracions han viscut un procés de feminització i quines són les vies per aconseguir una situació de regularitat i estabilitat, terriblement obstaculitzada per la llei d'estrangeria. Després farem una radiografia del sistema i els processos que afecten les sol·licitants de protecció internacional i recollirem els casos de tres dones que han patit greus vulneracions per part de les institucions públiques durant els seus primers anys en territori espanyol.

LA FEMINITZACIÓ DE LES MIGRACIONES

Ja fa aproximadament tres dècades que des de l'Amèrica Llatina migren més dones que homes cap a l'Estat espanyol. Hi ha dos factors claus que ho expliquen: la feminització de la pobresa als països d'origen i la demanda de feina en l'àmbit de la llar i les cures al país de destí. Moltes d'elles feines precàries i deshumanitzades que es presten a moltes més violències i vulneracions.

Segons les Nacions Unides, un 70% de les persones empobrides al món són dones. En l'informe "Panorama social de l'Amèrica Llatina", la Comissió Econòmica per a l'Amèrica Llatina i el Carib subratlla una clara feminització de la pobresa al subcontinent, que s'ha accentuat arran de la pandèmia per la COVID-19.

Mentre que un 13% dels homes de la regió no rep cap ingrés propi, en el cas de les dones aquesta xifra és d'un 26%, i arriba al 37% si s'hi sumen les que només reben alguna ajuda de l'estat. Moltes d'aquestes dones decideixen marxar lluny per trobar una millor situació per a elles i les seves famílies. "No pensem, però, en termes de migració econòmica: és una migració forçada", explica Gabriela Poblet, antropòloga argentina migrada a Barcelona l'any 2001.

Mentre que un 13% dels homes de la regió no obté cap ingrés propi, en el cas de les dones aquesta xifra és d'un 26%

A l'Estat espanyol, el dèficit de cures creat per factors com l'increment de l'entrada de dones a l'àmbit laboral, els ritmes laborals imposats pel capitalisme o l'augment de la quantitat de gent gran que necessita cures ofereix una gran quantitat de llocs de treball fins ara precaritzats. Es dona a partir d'aquí un fenomen que les acadèmiques que el coneixen bé han anomenat *cadena global de les cures*, un procés pel qual dones migrades ocupen aquests llocs al sector domèstic per omplir un buit que tradicionalment han cobert les dones de manera no remunerada dins

de la família. Alhora, a la seva família o comunitat d'origen, el buit de cures que ha deixat en migrar serà cobert per altres dones –sovint àvies, tietes o germanes–, que queden a càrrec d'infants, persones dependents i altres tasques comunitàries relacionades amb la cura.

La llei d'estrangeria és igual per a totes, homes i dones llatinoamericanes migrants que hauran de sobreviure durant un mínim de tres anys sense tenir un permís per treballar legalment. Però acaba tenint una implicació patriarcal quan observem la realitat de com afecta aquesta legislació a uns i altres. La majoria de feines irregulars a les quals són condemnades totes les migrants indocumentades es donen en condicions precàries i deshumanitzades, però les que realitzen les dones en l'àmbit particular es presten a molts més abusos i vulneracions, fins i tot, de drets humans.

Aquestes tasques en l'àmbit de les cures, segons Poblet, han canviat amb els anys: "Abans hi havia més feines de vuit hores. Era explotació però era més estable". Actualment, moltes treballen en règim d'interines, 24 hores i set dies la setmana, amb molt pocs descansos, o bé "els toca treballar dues hores per aquí, una hora en un altre municipi, cuidar un avi que al cap de dues setmanes ja entra en una residència, etc.", apunta l'antropòloga.

El fet que aquesta tasca es dugui a terme en l'àmbit privat la converteix, per una banda, en una feina que fàcilment es podrà donar de manera irregular perquè no hi haurà inspeccions de treball i, per una altra, en una feina que concentra abusos de tota mena cap a les dones que la desenvolupen. "Has de callar, escoltar i sotmetre't a molts maltractaments, males maneres, amb la promesa que arribarà el dia en què assoliràs la meta dels tres anys", explica Susana Espinosa, migrant peruana.

600.000

TREBALLADORS DE LA
LLAR A L'ESTAT ESPANYOL
FONT: ESENCIALES

12%

SENSE CONTRACTE
FONT: ESENCIALES

60%

DE LES QUE TENEN
CONTRACTE SÓN MIGRANTS
DE L'AMÉRICA LLATINA
FONT: INE

TESTIMONIS
P.13-14

ELI GONZÁLEZ
MATERNITAT
SEGRESTADA
PER LA DGAIA

CAROLINA MURCIA
DRET AL TREBALL
ANUL·LAT PER
LA TRANSFÒBIA

DALILA ARGUETA
REAGRUPAMENT
FAMILIAR
AUTOGESTIONAT

LA PERVERTITAT DE LA LLEI D'ESTRANGERIA

La llei d'estrangeria permet que milers de migrants, es vegin obligades a viure en la precarietat de la irregularitat durant almenys tres anys.

Susana Espinoza va arribar a l'Estat espanyol sola. Va deixar els seus fills al Perú a càrrec de la seva mare i convençuda de la necessitat d'escapar "d'una relació i una societat masculistes". En arribar, gràcies a unes xarxes informals no del tot sòlides, va iniciar un periple per diverses cases de persones que l'acolliren de manera solidària en "uns mesos de molta angoixa", durant els quals va treballar en jornades infinites venent menjar al metro i netejant cases. Malgrat tot, la situació la compensava, ja que preferia "estar lluny dels meus fills però que poguessin menjar" amb els diners que hi enviava, i veia a prop el dia en què tot milloraria. Quatre anys després i a base de molta "suor i patiment", com explica, ha aconseguit una estabilitat suficient per portar els seus fills a aquest nou territori, però viuen tots tres en una situació irregular que els persegueix allà on vagin. "És molt dur veure com el meu fill es frustra perquè no pot jugar tornejos de futbol, que és el que més li agrada, per no tenir papers", denuncia.

Com Espinoza, hi ha entre 475.000 i 514.000 persones vivint a l'Estat espanyol en situació irregular, segons estimacions de la Fundació porCausa, membre del moviment Regularització Ja. Mig milió de persones que, en el seu dia a dia viscut des de la irregularitat, comproven que no tenen reconeguts gran part dels seus drets humans fonamentals i, per tant, són deshumanitzades de moltes maneres. D'aquestes, aproximadament un 77% procedeix de l'Amèrica Central i del Sud, el col·lectiu que presenta les taxes més altes d'irregularitat. Totes elles es veuen travessades per la Llei orgànica 4/2000, coneguda com a llei d'estrangeria, que regula l'entrada i l'estada de la població extracomunitària.

"La llei d'estrangeria i el règim de fronteres són instruments perversos de l'Estat que permeten un tancament parcial a les persones de fora, però

deixant oberta una fissura perquè hi entri mà d'obra barata", assegura Gabriela Poblet. "Realment, som un mal necessari per a Espanya", es lamenta Espinoza recordant els temps de confinament per la COVID-19. Durant deu mesos no va sortir de la casa d'una senyora gran, al barri barceloní de les Corts, on treballava com a cuidadora interna sense descans, 24 hores al dia, per 550 euros mensuals.

"Van trobar una manera perquè recollissin la brossa a la porta: vaig arribar a estar tres mesos sense trepitjar el carrer", relata. Condicions d'esclavitud moderna que qualsevol persona amb una situació regular denunciaria. I aquesta és una de les emocions que travessa tota persona migrant sense papers: la por, el temor a denunciar o accedir a qualsevol servei que tingui a veure amb institucions públiques i que pugui significar una detenció, un trasllat a un centre d'internament d'estrangers (CIE) i una deportació.

La llei d'estrangeria és perversa, deixa oberta una fissura perquè hi entri mà d'obra barata

Por, fins i tot, a anar a demanar ajudes per a l'alimentació o l'habitatge a Serveis Socials. I, tot i aquesta por, un 27% de les ajudes que s'ofereixen des del departament de Serveis Socials d'una ciutat com Barcelona arriba a mans de famílies estrangeres, en situació regular i irregular, segons dades d'aquest departament – un percentatge comprensible si tenim en compte que, si a l'Estat espanyol un 12% de la població és estrangera, a Barcelona aquest percentatge puja al 22%.

**SUSANA
ESPINOZA**
PERÚ

ADMINISTRATIVA I
MIGRANT EN SITUACIÓ
IRREGULAR. JA PORTA
MÉS DE TRES ANYS
EMPADRONADA PERÒ
NO TÉ CONTRACTE
DE TREBALL.

**GABRIELA
POBLET**
ARGENTINA

ANTROPÒLOGA
MIGRADA FA 20 ANYS
ESPECIALITZADA
EN LA FEMINITZACIÓ
DE LES MIGRACIONS.

Una llei racista

Degut a la seva situació geogràfica, que el converteix en una de les portes a Europa, l'any 1985 l'Estat espanyol aprovava per primer cop una llei destinada íntegrament a legislar en matèria migratòria. L'objectiu no era altre que restringir l'arribada de persones estrangeres al territori i condemnar a la irregularitat aquelles que ja hi vivien. La llei ha patit diverses reformes encaminades principalment a fer més complexos alguns dels obstacles per a la regularització de les persones estrangeres i a afavorir-ne el retorn, augmentant l'estada màxima en un CIE o commutant penes de presó per l'expulsió del país.

L'última d'aquestes reformes ha entrat en vigor aquest mes d'agost i, un cop més, lluny de beneficiar les persones residents irregularment a l'Estat espanyol, aposta per la contractació en origen i la migració circular, és a dir, la temporalitat. Aquesta reforma incorpora també una nova manera de tramitar l'arrelament –fins ara social, laboral o familiar– per a les persones que ja tinguin dos anys d'empadronament i es comprometin a cursar una formació dins els àmbits laborals des dels quals hi ha demanda. “És una reforma totalment mercantilista”, assegura Victoria Canalla, ja que “té com a objectiu el que convé al mercat laboral espanyol i no la consecució de drets”. I tem que el nou arrelament per formació es limiti només a “tasques de neteja o construcció, la història de sempre”.

“No és una llei garantista, sinó que crea una situació de no drets que implica l'exclusió d'una minoria i l'exposa a la violència en quedar fora de les polítiques públiques”

La llei d'estrangeria “es basa en un prejudici ètnic absolut, produït per segles de colonialisme, que considera les persones estrangeres, en concret les sud-americanes, subjectes inferiors”, assegura Gabriela Poblet. En paraules de l'activista argentina Victoria Canalla, “es tracta d'una llei racista perquè contempla qui ve de fora com un subjecte diferent: l'altre”. “No és una llei garantista, sinó que crea una situació de no drets que implica l'exclusió d'una minoria, ja que l'exposa a la violència en quedar fora de les polítiques públiques i l'obliga constantment a esquivar obstacles”, afegeix.

“L'Estat exerceix un racisme institucional inhumà que et posa traves per a qualsevol tràmit”, denuncia Eli González, exiliada des de Nicaragua, mare i sol·licitant d'asil a qui han denegat la protecció internacional. Aquest racisme implícit en la llei es fa visible quan les persones migrades s'han d'enfrontar a les institucions espanyoles, a les quals tot sovint temen.

González denuncia la “situació ridiculitzant” que va viure des de la seva primera gestió amb

Estrangeria, esperant, de matinada, durant moltes hores en una llarga cua al carrer per accedir a una cita prèvia per ser atesa. D'ençà de la pandèmia, les llargues cues a la porta de qualsevol oficina d'estrangeria o d'asil s'han convertit en hores i hores davant la pantalla per mirar d'aconseguir virtualment una cita.

La saturació de les oficines d'estrangeria ha creat un mercat negre de cites, que, per més que s'ha denunciat, no s'està abordant

Actualment, aquesta tasca és impossible. La saturació d'aquestes oficines ha creat durant els últims dos anys un mercat negre de cites, que, per més que ha estat denunciat a institucions públiques des de col·lectius i entitats, no ha estat per ara abordat. I si ja eren poc accessibles els processos d'estrangeria i asil, ara, amb tarifes de fins a 200 euros per una cita prèvia, ho són molt menys.

Aquesta violència se suma a la situació de sotmetiment, por i explotació laboral que per a moltes migrants –segons el mateix ministre d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions, José Luis Escrivá– dura una mitjana de set anys i mig. Això vol dir que per a algunes migrants aquesta situació s'allarga durant quatre anys, però per a altres pot arribar fins a dotze: dotze anys sense drets.

Les xarxes imprescindibles

Davant les violències derivades de l'actuació de les administracions públiques, la llei d'estrangeria i el racisme estructural de la societat, les mateixes persones migrants, sobretot les que porten més temps a l'Estat espanyol i ja han aconseguit certa estabilitat, construeixen xarxes informals de suport mutu per combatre els obstacles de manera col·lectiva.

És el cas de Mujeres Migrantes Diversas, Mujeres Pa'lante o Peruanísimas, col·lectius de dones migrants llatinoamericanes que s'han organitzat per convertir-se en un coixí per a totes aquelles que acaben d'arribar, que necessiten informació i assessorament per entendre les opcions que tenen per arribar a establir-se al nou territori que trepitgen i que necessiten, sobretot, trobar feina irregular per poder sobreviure.

VICTORIA CANALLA
ARGENTINA

CUIDADORA
D'INFANTS I
ACTIVISTA MIGRANT.
MEMBRE DEL MOVIMENT
REGULARITZACIÓ JA.

ELI GONZÁLEZ
NICARAGUA

FARMACÈUTICA
REFUGIADA. LI VAN
DENEGAR L'ASIL
I ESTÀ TRAMITANT
L'ARRELAMENT
SOCIAL.

Llargos recorreguts fins a la regularització

Segons diversos estudis, el col·lectiu de persones estrangeres a l'Estat espanyol està sobrerrepresentat en els índexs de pobresa. La llista de dificultats i obstacles per aconseguir el que qualsevol persona necessita és llarga. Un nom estranger, el color de pell o la senzilla absència d'un DNI espanyol impossibiliten moltes vegades l'accés a un dels principals drets humans: l'habitatge.

Les persones i fons voltors propietaris al·legaran que persones sense papers, sense un contracte laboral i sovint sense un compte corrent al banc no tenen prou garanties per firmar un contracte com a llogateres. Alhora, la irregularitat no els permet tenir un contracte de treball ni, per tant, cotitzar per tenir algun dia una prestació d'atur o una pensió, de manera que el peix es mossega la cua: ni sostre ni feina garantits.

L'economia submergida és l'únic camí. Per tant, la llei d'estrangeria és la responsable i creadora d'aquesta economia informal que el mateix Estat diu combatre. Un altre peix que es mossega la cua. “La llei ens treu la possibilitat de tenir els mateixos drets que la resta de persones i ens deixa en uns llimbs legals durant almenys tres anys, durant els quals serem explotades treballant en negre. I, per sortir d'aquí, hem de fer de tot i més”, assegura Ana Isabel Ríos, una migrant

L'economia submergida és l'únic camí. Per tant, la llei d'estrangeria és la responsable i creadora d'aquesta economia informal que el mateix Estat diu combatre

colombiana que prefereix guardar l'anonimat pel risc al qual s'exposarà en denunciar la manera a través de la qual va aconseguir la residència.

Els recorreguts per “sortir d'aquí”, d'un forat negre inevitable, són diversos. El primer pas, imprescindible per a totes i que –tot i que hauria de ser ben senzill– sovint no està sent garantit per les administracions públiques, és l'empadronament. Aparèixer al registre del padró del municipi espanyol on la persona estrangera resideixi serà la garantia d'altres drets com la salut o l'educació de menors.

El dret a l'empadronament, doncs, és la porta a la resta de drets –una porta que de vegades ja costa d'obrir. Per llei, tots els ajuntaments tenen l'obligació, a través de l'Oficina d'Atenció al Ciutadà, d'empadronar totes les persones que resideixin al seu municipi, també si viuen sota un pont o en un caixer automàtic, a través de la figura del “padró sense domicili fix”.

Molts consistoris, però, no compleixen la llei i exigeixen un contracte de lloguer o de propietat a l'hora d'empadronar-se. Aquesta falta de garanties d'un dret bàsic ha fet sorgir un mercat negre –un altre– on es pot comprar la possibilitat d'empadronar-se pagant fins a 500 euros anuals a persones nacionals espanyoles o estrangeres

residents perquè t'empadronin a casa seva.

Hi ha diverses ONG, com la Creu Roja, o entitats i col·lectius de la mateixa població migrant organitzada, com Mujeres Pa'lante, que ofereixen assessorament perquè això no passi, però moltes vegades acaba sent inevitable. Sigui com sigui, l'objectiu de qualsevol migrant una vegada ha arribat a l'Estat espanyol és empadronar-se tan aviat com pugui, perquè és només aleshores, quan ja consti al padró, que començaran a acumular-se realment els dies, les setmanes i els anys que necessita per arribar a regularitzar-se de la manera més comuna: l'arrelament social.

L'arrelament social és una de les modalitats d'autorització temporal per viure i treballar a l'Estat espanyol durant un període de temps prorrogable. L'aconsegueixen aquelles persones que poden demostrar, a través del padró, que han viscut tres anys consecutius en territori espanyol i que compleixen altres requisits com l'obtenció d'un o diversos contractes de treball que sumin almenys trenta hores setmanals, l'absència d'antecedents penals, la realització de cursos de la llengua local –castellana, catalana o eusquera– i un informe que demostrï la seva integració social. La periodista colombiana Liza Roncancio, com milers de persones en situació irregular, ja reuneixen tot el que es necessita per dur a terme aquest arrelament, menys el contracte laboral.

Aquests contractes, com en el cas d'Eli González, s'acaben fent realitat "gràcies a persones de confiança que et fan el favor; d'altra manera, és molt difícil", assegura la jove nicaragüenca. Roncancio, per la seva banda, després que li deneguessin la sol·licitud d'asil, ràpidament va descobrir que la seva millor opció era optar per l'arrelament social: "Jo he estudiat català, cultura catalana, un curs subvencionat de màrqueting digital... Tinc tots els requisits. Només em falta una oferta de contracte, però, amb l'edat que tinc i sense papers, qui em contractarà? Quedes realment en un cul-de-sac", es lamenta preocupada. Actualment, té esperances en la nova reforma, en aconseguir un arrelament per formació a través de comprometre's a fer una altra formació, un nou camí per a la regularització que ofereix un permís de residència però no de treball.

L'arrelament laboral, en canvi, permet obtenir la residència després de dos anys de viure al país de forma continuada, però has de demostrar que hi has treballat sense contracte un mínim de sis mesos. Per assolir aquesta via, has de denunciar el teu contractador i una inspecció de treball ha de verificar que hi treballes sense contracte, procés que genera por i desconfiança per la possibilitat de perdre la feina o perjudicar les companyes que t'han ajudat fins ara. Aquest arrelament funciona sobretot per a aquelles sol·licitants d'asil que han gaudit d'un permís de treball durant el temps que eren sol·licitants, però, en ser denegades, queden en situació d'irregularitat.

Finalment, l'arrelament familiar permet a una persona amb almenys un any al país obtenir la residència si té una relació de parentiu directe amb una persona de nacionalitat espanyola, sigui per ascendència, descendència, matrimoni o parella de fet. Aquest és el camí més ràpid i més

senzill i, per tant, el que moltes persones migrades busquen agafar, sigui com sigui, però és una opció que en molts casos es presta a abusos.

"Jo he aconseguit el permís de residència a través de pagar-li a una persona de nacionalitat espanyola perquè fes el tràmit de parella de fet amb mi. Això ha implicat vuit pagaments de 500 euros, que en sumen 4.000, i per això ell m'ha empadronat a casa seva", explica Ana Isabel Ríos. Després de tres anys sense tornar al seu país degut a la situació d'irregularitat, l'estudiant de comunicació colombiana va poder visitar els seus pares a Cali i va poder fer les pràctiques del màster que tenia aturades a causa també de la manca de documentació: "M'era impossible acabar-lo sense fer les pràctiques en una empresa, però cap empresa m'acceptava sense NIE. Estava desesperada".

Abans de trobar la persona que avui és la seva parella de fet per conveniència, buscant maneres de trobar una parella amb qui casar-se, l'estudiant colombiana va topor amb un bufet d'advocats que demanava 8.000 euros per aconseguir-li una parella i tramitar-li el permís de règim comunitari com a familiar de ciutadà de la Unió Europea. "Eren massa diners i, a més, em va semblar molt greu que els advocats fossin colombians com jo", explica Ríos.

"M'amenaça que em traurà del padró de casa seva si no li pago 500 euros cada any", fet que podria provocar la no renovació del seu permís de residència

Un mercat negre més, alimentat sobretot per altres persones migrants ja regularitzades i precaritzades que busquen maneres d'obtenir recursos econòmics a través de les necessitats que saben –perquè les han viscut– que altres persones travessen. I és que sortir de la irregularitat no significa sortir del contínuum de violències que les persones migrants viuen des que es veuen forçades a fugir dels seus territoris. Es tracta d'un contínuum que no acabarà mentre persisteixi el racisme estructural global.

Però el malson encara no ha acabat. La jove colombiana denuncia que actualment és "víctima de xantatge econòmic per part d'aquest senyor: m'amenaça que em traurà del padró de casa seva si no li pago 500 euros cada any". Deixar d'aparèixer al padró de la seva parella de fet podria provocar la no renovació del seu permís de residència, però "500 euros són molts diners per a algú que continua tenint una situació econòmica inestable com jo, que pretén enviar diners a casa, a Colòmbia. És molt complicat", es lamenta indignada.

ANA ISABEL RÍOS
COLÒMBIA

ESTUDIANT DE MÀSTER I MIGRANT. VA PAGAR 4.000 EUROS PER PODER OBTENIR LA RESIDÈNCIA A TRAVÉS D'UNA PARELLA DE FET.

LIZA RONCANCIO
COLÒMBIA

PERIODISTA REFUGIADA. LI VAN DENEGAR L'ASIL I ARA ESTÀ EN SITUACIÓ IRREGULAR PENSANT EN TRAMITAR UN ARRELAMENT PER FORMACIÓ.

A. EXPOSICIÓN DE N
De acuerdo con las es
cuales una tercera pa
El sistema de acceso
la realidad actual de l
acceso a la resi
vado es len

“EXTERNALITZAT I CAÒTIC”: EL SISTEMA D’ASIL ESPANYOL

Que demanar cita prèvia per sol·licitar protecció internacional sigui un periple gairebé impossible i que a un 94% de les persones que demanen l'estatus de refugi se'ls negui són realitats que posen en dubte la garantia del dret d'asil a l'Estat espanyol.

Lexili és la presó més gran que existeix", asseguren Carlos Cano i Lucía Ixchiú, activistes i defensores del territori exiliades des de Guatemala. "Però, alhora, el refugi és una arma que tenim i no hauria de ser mai un privilegi, sinó un dret", afegeix ella, feminista comunitària del poble indígena quitxé.

Establert per la convenció de Ginebra de 1951, el dret d'asil és un dret humà i una necessitat de milions de persones que es veuen obligades a fugir de casa. L'Estat espanyol reconeix aquest dret a través de la Llei 12/2009, però fins ara no s'ha creat un reglament que la desenvolupi. A més de les dificultats per accedir al dret, el sistema d'acollida que ofereix l'Estat està profundament externalitzat a través d'entitats, ONG i fundacions, i força saturat, sobretot a les regions més concorregudes, com Barcelona, Madrid, Canàries, Ceuta o Melilla. Actualment, hi ha almenys 104.000 sol·licituds pendents de gestionar: 104.000 persones esperen una resposta decisiva per a la seva vida.

Buscant maneres de gestionar les supervivents de la Segona Guerra Mundial, es va ratificar l'any 1951 la convenció de Ginebra, un text que establia que les refugiades són aquelles persones que, "degut a temors fonamentats de ser perseguides per raons de raça, religió, nacionalitat, pertànyer a un grup social concret o tenir una opinió política particular", no poden tornar al seu país.

El protocol de Nova York de 1967 va estendre aquest dret a totes les persones del món, però a l'Estat espanyol encara faltaven deu anys perquè es reconegués. Degut a la llarga dictadura franquista, l'Estat espanyol no es va adherir a la convenció de Ginebra fins a l'any 1978, i fins al 1984 no es va regular el dret d'asil. Després de diverses reformes, la més important realitzada l'any 1994, l'actual Llei 12/2009 considera com a motius de fugida l'orientació sexual i el gènere.

Actualment, l'Estat espanyol és el tercer país d'Europa on es demana més asil, després d'Alemanya i l'Estat francès. Veneçuela i Colòmbia són les nacionalitats que més sol·licituds d'asil han presentat des de 2018. El Perú, Hondures i Nicaragua també estan entre les deu nacionalitats que més han demanat protecció a l'Estat espanyol l'any 2021.

Al 94% de les persones que sol·liciten asil se'ls denega després de fins a tres anys d'espera

Sol·licitants d'aquestes nacionalitats denuncien dues situacions clau que posen en qüestió la garantia d'aquest dret, una a l'inici del procés i l'altra al final: per una banda, és molt complicat accedir a una cita per sol·licitar asil i, per l'altra, al 94% de les persones que el sol·liciten se'ls denega després de fins a tres anys d'espera.

A més, el camí precari –marcat moltes vegades per la discriminació i les dificultats de qualsevol migrant per aconseguir habitatge, feina i, en definitiva, una vida digna– obliga les sol·licitants d'asil a picar portes d'ONG i fundacions per poder accedir als serveis d'un sistema d'acollida col·lapsat.

**CARLOS CANO
I LUCÍA IXCHIÚ**
GUATEMALA

COMUNICADORES
SOCIALS I
ACTIVISTES
REFUGIADES.
VAN ACONSEGUIR
L'ESTATUS DE REFUGI
EN NOMÉS CINC
MESOS.

Un dret sense garanties

“En aquest moment no hi ha cites prèvies” és l’anunci que s’ha trobat Juan Diego Capaz a la pantalla quan pretenia aconseguir una cita per demanar asil. Capaz és un jove indígena colombià que ha hagut de sortir del seu territori degut a amenaces de mort per part de grups paramilitars. Ha pogut arribar a Barcelona a través de xarxes informals de solidaritat i d’una petita ONG, que li ha facilitat recursos per al vol i les primeres setmanes de supervivència –un coixí molt favorable que no tothom té. S’ha assessorat bé i ha rebut acompanyament jurídic per part d’entitats com la Fundació Bayt Al-Thaqafa. Per això el primer que sap que ha de fer és empadronar-se. Malgrat els obstacles, ho aconsegueix.

“En aquest moment no hi ha cites prèvies”, continua sortint a la pantalla cada vegada que ho intenta. Un mes després de la seva arribada, ja ha passat per tres casos solidaris diferents i ha trobat un contacte que li ofereix, per 80 euros, una cita per al cap de dos mesos a la ciutat veïna de Tarragona. “Estic obligat a fer-ho perquè, si no, se m’acaba el permís de turista i aleshores no seré ni una merda per a l’Estat espanyol”, etziba enfadat. No sap si acabar de fiar-se’n. De moment només és una promesa. Quan aquesta persona li entregui una cita l’hi pagarà amb el poc que li queda.

S’estan arribant a pagar fins a 500 euros per una cita prèvia per demanar asil

Des de la Comissió Catalana d’Ajuda al Refugiat (CCAR) asseguren que els consta que s’estan arribant a pagar fins a 500 euros per una cita prèvia per demanar asil. “És bastant decebedor. Haver de sortir del meu territori, venir on se suposa que estaria millor i haver de pagar per accedir al que se suposa que és un dret”, continua Capaz.

Ha buscat feines informals, però, per ara, no ha tingut sort. Sense papers es fa molt difícil treballar. Tot i que és una mica tímid, amb el pas de les setmanes ha construït una xarxa informal, sobretot de persones colombianes com ell i migrades en general, que s’ha convertit en essencial per continuar endavant. Aquesta xarxa li ha acabat de donar els consells que necessitava. Ara sap que, encara que aconseguixi demanar-lo, el més probable és que li deneguin l’asil, com a la seva conterrània Liza Roncancio, periodista amenaçada per la seva tasca informativa a Colòmbia. Dos anys i una pandèmia després de demanar asil, li van comunicar que la seva sol·licitud havia estat denegada, com la de 18.614 colombianes més només l’any 2021.

També li han explicat que, encara que es converteixi en sol·licitant d’asil, sempre tindrà oberta la via de l’arrelament familiar: aconseguir parella o trobar una persona amb nacionalitat espanyola disposada a compartir privilegis,

signar com a parella de fet i obtenir la residència d’aquesta manera. “També és important recordar que les persones a qui se’ls denega l’asil no han d’abandonar el país en quinze dies com indica la carta que els donen, sinó que poden romandre al país i esperar a tenir tres anys d’empadronament per fer arrelament social. Per això és tan important el padró”, clarifica Rodrigo Araneda, migrant xilè i president d’ACATHI, una petita associació que fa acompanyament psicosocial a persones refugiades de la comunitat LGTBIQ+ a Barcelona.

Les persones a qui se’ls denega l’asil no han d’abandonar el país en quinze dies com indica la carta que els donen, sinó que poden romandre al país i esperar a tenir tres anys d’empadronament per fer arrelament social

Segons Araneda, un activista amb molta experiència assessorant sol·licitants de refugi, “són moltes les persones que demanen asil per tenir algun tipus de documentació durant un temps”, una conseqüència gairebé inevitable que es desprèn de la perversitat ja referida de la llei d’estrangeria. “L’asil no és un tema central. La visió de l’Estat espanyol se centra més en la migració, es preocupa més per crear sortides a partir de la llei d’estrangeria que per estructurar elements d’asil”, continua. Una mostra d’aquesta dinàmica és que la llei d’asil, aprovada el 2009, encara no té un reglament que la desenvolupi tretze anys després.

El panorama no és el millor, però Juan Diego Capaz també sap que sol·licitar asil és la via més ràpida per obtenir un permís de treball que totes aconsegueixen al cap de sis mesos de formalitzar la sol·licitud. Poder signar un contracte laboral i cotitzar serà un gran pas cap a l’estabilitat que perd qualsevol persona quan migra. A més, tot i la situació de col·lapse, tindrà alguna possibilitat d’entrar al sistema d’acollida que li brindarà allò bàsic per viure mentre no trobi feina.

JUAN DIEGO CAPAZ
COLÒMBIA

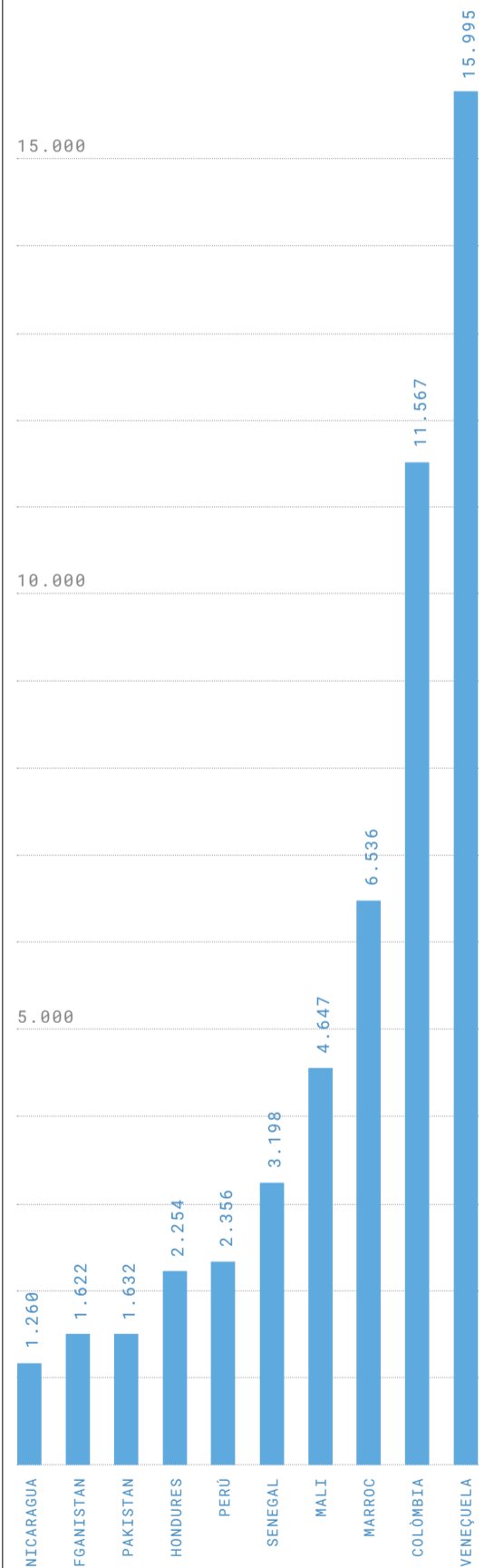
JOVE QUE ACABA DE FUGIR DEL SEU TERRITORI PER AMENACES. VA ARRIBAR A L’ESTAT ESPANYOL A L’AGOST I ESTÀ BUSCANT UNA CITA PRÈVIA PER DEMANAR ASIL.

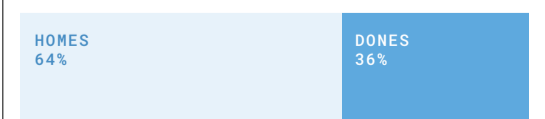
LIZA RONCANCIO
COLÒMBIA

PERIODISTA REFUGIADA. LI VAN DENEGAR L’ASIL I ARA ESTÀ EN SITUACIÓ IRREGULAR PENSANT EN TRAMITAR UN ARRELAMENT PER FORMACIÓ.

SOL·LICITANTS D’ASIL PER NACIONALITAT A L’ESTAT ESPANYOL (2021)

SOL·LICITANTS D’ASIL PER GÈNERE A L’ESTAT ESPANYOL (2021)

Un sistema d'acollida saturat

El règim de fronteres global i la llei d'estrangeria espanyola suposen les primeres violències per a les persones refugiades. La següent, ja en àmbits autonòmics i municipals, és trobar-se amb l'enorme dificultat de demanar asil per la falta de cites prèvies. Però encara en queda una altra de molt temuda: un sistema burocràtic que t'obliga a anar a la policia per deixar constància de la intenció de sol·licitar asil. Sí, la cita prèvia que tant costa d'aconseguir "és una cita per demanar la cita, és així de burocràtic", assegura Araneda.

Per tant, és obligatori tractar amb un cos de seguretat –que a moltes els recorda l'actor armat que els perseguia al seu país d'origen– per tal d'obtenir refugi al que es considera un territori segur. "És una revictimització total haver de dirigir-me a la policia per aconseguir asil", pensa Lucía Ixchiú, refugiada al País Basc juntament amb Cano.

A més a més, sempre amb llargs temps d'espera. Actualment, poden arribar a passar entre vuit mesos i un any des que aterren a l'Estat espanyol fins que obtenen formalment un document, la targeta vermella o un senzill full blanc que els identifica com a sol·licitants d'asil amb un número d'identitat d'estrangers (NIE) provisional. "Fins a arribar a aquest moment, vam viure temps molt durs, de desarrelament total", recorda Ixchiú. "És impossible generar arrelament quan hem viscut en cinc llocs diferents en pocs mesos. Nosaltres som la nostra pròpia casa", afegeix el seu company, Carlos Cano.

En un circuit paral·lel al de sol·licitar protecció internacional, existeix la possibilitat d'accedir al sistema d'acollida estatal, que inclou habitatge, alimentació, assessorament jurídic i laboral i atenció psicològica. Actualment, tot i que al voltant de 70.000 persones demanen asil cada any, el sistema d'acollida estatal disposa d'unes 10.000 places, que acaben sent per a les persones i famílies en situació de més vulnerabilitat.

I aquí és on la terciarització o externalització de les funcions públiques és més pronunciada. Al sistema d'acollida s'accedeix només a través de tres ONG: la Creu Roja, la Comissió Espanyola d'Ajuda al Refugiad (CEAR) i Accem. "Accedir al programa és difícil. Hi ha una mitjana de quatre mesos d'espera", explica Estel·la Pareja, directora de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiad (CCAR).

Sobretot es complica per a les que fugen de la violència però encara no són formalment sol·licitants d'asil perquè no hi ha cites prèvies disponibles per fer el tràmit. "En alguna ocasió s'ha aconseguit entrar a la llista per accedir al sistema d'acollida amb captures de pantalla que demostrin que no han pogut demanar asil", declara Pareja.

Aquest laberint ja prou impossible es complica amb l'actitud que algunes entitats tenen de cara a les sol·licitants de refugi. "Com a dona indígena, vaig ser víctima de racisme a Madrid, a casa de companys teòricament solidaris, i també amb el sistema d'acollida estatal a través de CEAR", assegura l'activista Lucía Ixchiú. Si bé altres refugiades han rebut un bon tracte, són diverses les que denuncien no haver estat prou

escoltades o haver patit canvis de domicili que les obligaven a allunyar-se de la xarxa de suport que amb dificultats ja havien construït.

"Si vens de viure violència al teu país d'origen i ara ets refugiada, sol·licitant d'asil o, pitjor encara, migrant forçada a qui han denegat l'asil i tens tota una història de violència però no ets reconeguda com a refugiada i et llegeixen com a migrant econòmica... Si a sobre has de tornar a explicar la teva història una vegada i una altra, estàs revivint-ho eternament", reflexiona l'antropòloga experta en migracions Gabriela Poblet. "Haver de canviar de municipi és una violència simbòlica molt forta", afegeix.

En termes d'acompanyament sociojurídic de les persones sol·licitants d'asil, continua el laberint. "Els dispositius d'acollida d'aquestes entitats han augmentat, però són un caos", assegura Poblet. "L'externalització, sobretot, el que fa és precaritzar. La gent no sap ben bé on va: acudeixen al SAIER, després a un altre ser-

Es imprescindible una perspectiva de protecció feminista, basada en l'escolta de les necessitats de les persones i en fomentar l'autonomia individual

vei, se sobreposen recursos i no entenen qui els porta el procés d'asil. Hi ha una falta de referents clars", segueix l'antropòloga.

Com a excepció a la situació general de l'Estat espanyol, la ciutat de Barcelona és l'única que compta amb un servei públic municipal d'assessorament, anomenat Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats (SAIER), que el que fa substancialment és derivar a altres entitats. Estel·la Pareja, de la CCAR, hi veu la part positiva: "Davant d'una tendència neoliberal des dels anys 80 d'externalització de les funcions de l'Estat, nosaltres preferim ser nosaltres, la societat civil organitzada en forma d'entitats, les que gestionem aquests serveis que que siguin empreses amb finalitats de lucre".

Per evitar els laberints, la revictimització i les diverses violències a les quals s'enfronten les refugiades, per tal de poder donar camins de vida digna a les persones refugiades, seria imprescindible enfocar els sistemes d'acollida des d'una perspectiva de protecció integral feminista, basada en l'escolta de les necessitats de les persones i en perseguir, des d'un inici, l'autonomia individual en contextos comunitaris.

"Per mi, pel que fa a l'acollida local, el que s'ha de fer és invertir diners i temps en una primera entrevista i una segona i una tercera amb un sol referent, i ben feta", aconsella Poblet. "Una entrevista de primera acollida llarga serà molt més efectiva perquè coneixerem millor la persona, sabrem què necessita, on derivar-la, no anirà a altres entitats i optimitzarem recursos", sentència.

GABRIELA POBLET
ARGENTINA

ANTROPÒLOGA
MIGRADA FA 20 ANYS
ESPECIALITZADA EN
LA FEMINITZACIÓ DE
LES MIGRACIONS.

L'asil com a política exterior

En els últims cinc anys, 120.000 veneçolanes i 72.500 colombianes han demanat asil a l'Estat espanyol: gairebé 200.000 persones desplaçades forçadament que aterren, en gran part a Madrid i Barcelona, sense gaire xarxa de suport. A la majoria se'ls ha denegat la sol·licitud de refugi. La gran diferència és que al 80% de les persones de Veneçuela se'ls han atorgat permisos de residència i treball d'un any de durada per raons humanitàries i, en canvi, a les de Colòmbia i la resta de països de l'Amèrica Central, tot i viure situacions de violència extrema, se'ls ha denegat qualsevol mena d'ajuda a un 94% dels casos. "Les persones a qui ens han negat l'estatus de refugiades quedem en una situació de vulnerabilitat total, irregulars i sense poder tornar al territori", explica la periodista colombiana Liza Roncancio.

"És un tema estrictament geopolític. Quan parlem de migració, al final parlem de relacions internacionals, d'interessos comercials i polítics", declara Poblet. Per una banda, més enllà dels interessos particulars de l'Estat espanyol amb cada país, a Veneçuela se li ha reconegut una situació de crisi humanitària des d'altaveus internacionals, mentre que a Colòmbia, tot i que continuïn havent-hi enfrontaments armats de manera quotidiana i hagin estat assassinats 1.300 líders socials en els últims cinc anys, el discurs imperant subratlla els acords de pau firmats a l'Havana el 2016. Per altra banda, Colòmbia, a diferència de Veneçuela, és un aliat pel que fa al model econòmic, i concedir refugi a les persones que en fugen seria una manera indirecta d'acceptar una situació de risc i inestabilitat que no convé als mercats.

Entre 2000 i 2004, el país de García Márquez i l'Equador eren els orígens dels "col·lectius més grans de migrants llatinoamericanes", tal com recorda Poblet. Entre 2018 i 2021, n'ha tornat a pujar la migració, que a l'arribar es recolza en les xarxes antigues que ja estaven establertes a l'Estat espanyol. El primer pic es va donar durant el govern d'Álvaro Uribe, els falsos positius i el paramilitarisme. El segon pic –que, tot i l'arribada de l'esquerra al govern, encara s'expandeix amb l'arribada constant de colombians com Juan Diego Capaz– coincideix amb el govern d'Iván Duque, pupil d'Uribe, i el retorn de la guerra malgrat la firma dels acords de pau de 2016.

Per tant, tot i afectar la situació jurídica i els drets humans de milers de persones, a causa d'una decisió exclusivament política i financera, a un 80% de les persones veneçolanes sol·licitants d'asil se'ls entrega protecció internacional per raons humanitàries, mentre que només a un 6% de les colombianes se'ls dona refugi.

Tres dones, tres històries de violència que les obliguen a fugir del seu territori i tres violències viscudes a l'Estat espanyol com a migrants i sol·licitants d'asil. El patriarcat i el racisme institucionals, però també el masclisme i el racisme estructurals camuflats en cada sector de la societat, operen vulnerant els seus drets fonamentals i els de les seves filles. Les xarxes informals de suport són, en tots els casos, l'única manera de sobreviure i superar aquestes violències i les seves seqüeles.

TRES DONES, TRES VULNERACIONS, TRES RESISTÈNCIES

Maternitat segrestada per la DGAIA

ELI GONZÁLEZ
NICARAGUA

FARMACÈUTICA
REFUGIADA. LI VAN
DENEGAR L'ASIL
I ESTÀ TRAMITANT
L'ARRELAMENT
SOCIAL.

Després de pors, llargues cues i diversos obstacles burocràtics, Eli González va aconseguir presentar la sol·licitud d'asil el gener de 2019, tres mesos després d'haver-se vist obligada a fugir de Nicaragua. “Jo estava en una situació molt vulnerable, ja que sabia que estava embarassada i no tenia cap mena de xarxa. Havia de buscar com sobreviure”, recorda amb tristesa. Va entrar al programa d'acollida amb la Creu Roja. “En poc més d'un mes vaig viure tres canvis de domicili”, explica González.

A través de la matrona que l'acompanyava en l'embaràs, va conèixer Ana Ara, una activista feminista que ha viscut mitja vida a Nicaragua, i així va començar a envoltar-se “de persones meravelloses”, segons la nicaragüenca. Uns mesos abans de donar a llum, havia aconseguit teixir una bonica xarxa de cures i afectes a Barcelona. Però, quan el nadó tenia dos mesos, la Creu Roja va requerir-li un nou canvi. “M'havia de traslladar a un pis compartit a Terrassa quan ja tenia una xarxa: em vaig sentir com si em desenganxessin d'una germana”, denuncia. El pitjor estava a punt d'arribar.

Amb poca xarxa i obligada a fer tràmits burocràtics per regularitzar el seu fill, en alguna ocasió es va veure forçada a demanar el favor a terceres persones de passar a buscar el nen a la llar d'infants. En una d'aquestes ocasions, de cop i volta li van trucar de l'hospital. “El meu fill estava ingressat, ple de tubs, i, a sobre de no saber si sobreviuria, arriben els Serveis Socials per obrir una investigació per maltractament i jo n'era la principal sospitosa. No entenia res”, recorda amb els ulls amarats. La Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) va retirar-li la custòdia del seu fill. “Van ser onze

mesos de tortura, em van destrossar la vida”, diu González.

Van passar onze mesos fins que la investigació va concloure que ella no era qui havia agredit el seu fill. “Trencar el vincle de forma brusca d'un dia per l'altre és un dany psicològic molts cops irreparable”, explica l'activista Ana Ara. “I això és el que em sembla més greu per part de les institucions, que no es responsabilitzen dels danys causats: ningú ho assumeix, ningú et diu ni tan sols que va ser un error. Res, absolutament res”.

González denuncia que les treballadores de la DGAIA van ser “racistes, incomprensives, sentia que jo els explicava una cosa i elles entenien el que volien entendre”. I quan, després d'onze mesos de només poder visitar el seu fill una hora a la setmana al centre residencial d'acció educativa (CRAE) de Manresa, on el tenien acollit, el va recuperar, es va veure abocada de nou a la precarietat amb un nen amb diversitats funcionals derivades de l'accident.

“Això per mi és molt colonial”, denuncia Ana Ara, “si es preocupaven de com vivia aquest nen abans, també haurien de pensar que hi ha unes necessitats econòmiques i efectives que tant la mare com el nen tenen després del dany que els han fet: mentre estava al CRAE hi havia un pressupost per a la institució; en el moment que el tornen a la seva mare ja no hi ha pressupost per a res”.

Com el fill d'Eli González, actualment hi ha 8.448 infants i adolescents en mesura protectora segons la DGAIA, el 41% estrangers. Davant d'aquesta situació, Ara creu que és imprescindible i estratègic “que puguem crear xarxes entre els moviments socials de persones a qui no ens agrada aquest sistema i les dones migrants”.

Dret al treball anul·lat per la transfòbia

CAROL MURCIA
HONDURES

DEFENSORA DELS DRETS DE LA COMUNITAT LGTBIQ REFUGIADA. VA ACONSEGUIR L'ESTATUS DE REFUGI DESPRÉS DE TRES ANYS D'ESPERA.

Una nit qualsevol, als carrers de San Pedro Sula, la segona ciutat més gran d'Hondures, un home va matar a trets, davant dels nassos de Carolina Murcia, una dona. Una societat travessada per la transfòbia els havia negat altres camins laborals possibles i s'havien vist conduïdes a exercir com a treballadores sexuals al carrer. Podria haver estat una mort més, oblidada en la impunitat: des de 2009, més de 400 persones de la comunitat LGTBI han estat assassinades a Hondures segons les Nacions Unides. Però Carolina Murcia va denunciar l'assassí, el va identificar en una roda de reconeixement i el va veure entrar a la presó amb una condemna de 22 anys.

Tot seguit, va haver de sortir del país per ser testimoni protegit. El 25 de setembre de 2016 va arribar a Madrid, amb poc més que la seva maleta i la intenció de demanar asil. Com a sol·licitant de protecció internacional, va entrar al sistema d'acollida i va tocar-li una plaça a Barcelona, "una ciutat molt oberta", on tindria, segons les treballadores socials, més oportunitats que en altres racons de l'Estat espanyol com Terol o Ciudad Real, on envien moltes sol·licitants d'asil que denuncien sentir-se marginalitzades. Carolina Murcia va afanyar-se a organitzar-se, a trobar algun col·lectiu o associació on trobar-se acompanyada per la seva comunitat.

Així va topiar amb ACATHI, una associació que acompanya la migració i el refugi des de les diversitats LGTBIQ+. "A ACATHI sí que em vaig sentir acollida, en un espai segur, compresa", explica l'hondurena. "Necessitàvem un espai que mirés la persona més enllà del calaix que li correspon com a migrant o persona LGTB, per poder treballar en termes de l'arribada de la persona, les seves angoixes, la xarxa social de suport que necessita", explica Rodrigo Araneda,

psicòleg comunitari i director d'ACATHI.

Al seu territori, Murcia va estudiar "batxillerat i vaig arribar a fer deu matèries d'Enginyeria Industrial". Arribada aquí, a través del programa d'acollida, la van col·locar en "un curs de neteja de sis mesos, però vaig dir que no. Jo no volia treballar en neteja, volia treballar de cambrera, d'alguna cosa de cara el públic, que és el que m'agrada".

Però no va tardar a encarar-se amb la discriminació per transfòbia en l'àmbit laboral: "La persona que m'entrevistava em deia: 'Ho consultaré, però no crec que t'agafem. Mai ens ha tocat una persona així'", recorda Murcia. Poc va trigar a haver d'exercir com a treballadora de la llar. Tres anys i diversos episodis de discriminació després, amb l'estatus de refugi per fi aprovat, ha trobat feina de cambrera en un restaurant, "el que sempre m'ha agradat".

Reagrupament familiar autogestionat

DALILA ARGUETA
HONDURES

DEFENSORA DEL TERRITORI REFUGIADA. VA SOL·LICITAR EL REAGRUPAMENT AMB ELS SEUS FILLS PERÒ VA TRIGAR TANT QUE ELS VA ANAR A BUSCAR AUTÒNOMAMENT.

"No vaig poder més: em vaig saltar el reagrupament. Havia esperat sis mesos i ni tan sols m'havien contestat, així que vaig anar per l'altra via, que és anar a buscar-los". El reagrupament familiar està establert al capítol II de la llei d'estrangeria. Per a la defensora del territori hondurena Dalila Argueta, però, aquest dret no ha estat garantit.

El juny de 2021, quan ja portava dos anys sense veure els seus fills, dos anys "de pors a ser denegada, a rebre una carta de retorn a un país que em vol morta", li van aprovar l'estatus de refugiada. Immediatament, va sol·licitar el reagrupament familiar a l'Oficina d'Asil i Refugi (OAR) de Madrid, amb la documentació que ja havia preparat prèviament amb advocades solidàries.

Les ansies per retrobar-se amb els seus dos fills, que creixien lluny a cura de la tieta i els avis, eren immenses. "Una abraçada real mai es podrà canviar per un petó enviat a través d'una pantalla", declara emocionada. El dia fatídic en què, de cop, tot va canviar, va haver de marxar sense dir adeu. Feia dies que l'amenaçaven i la perseguïen per la seva activitat de denúncia imparable contra un projecte miner que s'instal·lava al territori que l'havia vist créixer, Guapinol, a Hondures. El terror s'havia apoderat del seu dia a dia i, quan va explicar que havia estat víctima d'un intent d'assassinat a les companyes de la Iniciativa Mesoamericana de Defensores (IMD), entre totes van decidir que havia de sortir immediatament del país.

"Jo sé que als meus fills els vaig fer molt mal. Mai ens havíem separat i el temps que hem estat separats mai el podrem recuperar", explica amb dolor Argueta. "Ara aprofitem el present." Després de gairebé tres anys sense veure'ls i un any després d'haver sol·licitat el reagrupament familiar formal que ja mai acabarà de tramitar, el 3 de juny de 2022, en un pla estratègic secundat

per IMD, Argueta va volar a un país veí al seu -on no pot entrar legalment per ser refugiada- per retrobar-se amb els seus dos fills i endur-se'ls cap al País Basc, on ara conviu amb una realitat totalment nova com a menors indocumentats.

El seu ha estat un reagrupament autogestionat i acompanyat per la xarxa d'afectes i cures que ha construït durant molts anys. Però no tothom que sol·licita el reagrupament gaudeix d'aquesta xarxa ni d'aquest pla B. I, per altra banda, el mig milió de persones que viu sense papers durant una mitjana de set anys no pot demanar aquest reagrupament formal i sempre es veurà obligada a recórrer a aquestes vies informals per retrobar-se amb la seva família, sotmetent-se, sovint, a situacions de racisme institucional. "T'hauries d'haver preparat abans de portar els teus fills. Ningú et va dir que els portessis", denuncia Susana Espinoza, mare peruana, que li va etzibar una treballadora de Serveis Socials.

"S'ha demostrat, sobretot amb el cas de les refugiades d'Ucraïna, que quan es vol es pot", denuncia Dalila Argueta. La nova reforma de la llei d'estrangeria ha flexibilitzat els requisits per al reagrupament familiar de menors, familiars amb diversitats funcionals o en situació de vulnerabilitat: es requerirà tenir un ingrés inferior al que hi havia fins ara, entre altres canvis favorables.

Però el principal obstacle que es troben les que intenten portar la seva família cap a l'Estat espanyol són els llargs períodes d'espera derivats de la densa burocràcia que s'ha de dur a terme. De nou, es deshumanitzen les persones, les maternitats i les menors sotmetent-les a un tràmit complex ple d'obstacles. Dones cuidadores de les llars i famílies d'aquest país que no poden cuidar els seus fills i filles si no és a través de l'acompanyament de les seves pròpies xarxes de suport.

Vivim en un món en què l'1% de la població mundial té tants diners com el 99% restant. Aquest sistema econòmic global –basat en l'extracció a gran escala de matèries primeres, la presència de transnacionals i la destrucció ambiental– ha condemnat territoris rics en béns naturals, com l'Amèrica Llatina, a viure en la pobresa i la violència o a iniciar un èxode d'alt risc i migrar cap a altres països.

Aquest treball que presentem, continuïtat de l'estudi *Vides contra el capital. Lluites i exilis dels pobles de Mesoamèrica*, se centra en analitzar el camí migratori a l'Estat espanyol des d'una mirada feminista i internacionalista. Aquestes persones migrades procedents de l'Amèrica Llatina són majoritàriament dones, a causa de la creixent feminització de la pobresa, la violència patriarcal i la demanda de treballadores en el sector –cada vegada més precaritzat– de les cures de la llar.

Per això, a través de diferents veus de dones, les seves realitats i la seva fortalesa, mostrem els murs burocràtics i les violències que han resistit, i la importància de les xarxes, els col·lectius informals i la sororitat entre dones per fer front al difícil camí cap a la regularització.

Les seves experiències mostren com les lleis d'estrangeria i de dret a l'asil, lluny de ser garantistes, comporten situacions de no drets i les exposen a diverses situacions de violències. Es requereixen polítiques públiques que garanteixin els drets de les persones migrants, especialment de les dones, en tota la seva integritat, des d'una mirada feminista i amb un enfocament LGTBIQ+.

Així doncs, es tracta d'un reconeixement a totes elles, però també una reivindicació de la necessitat de construir una societat basada en una ciutadania global, que reconegui el dret a migrar i la riquesa de la diversitat i revalori les cures, tan necessàries per a la sostenibilitat de la vida de totes.

Entrepobles i PBI

INVESTIGACIÓ:
BERTA CAMPRUBÍ
NACHO IBÁÑEZ

CÀMERA:
NÚRIA GEBELLÍ
MARTA PÉREZ

FOTOGRAFIA:
ROSER GAMONAL
MIQUEL MUÑOZ
VICTOR SERRI

COORDINACIÓ:
MÍRIAM BLÁZQUEZ
BERTA CAMPRUBÍ
MONTSE CARRILLO
IRENE SELVAGGI

REDACCIÓ:
BERTA CAMPRUBÍ

GUIÓ AUDIOVISUAL:
BERTA CAMPRUBÍ

DISSENY:
GAIZKA
PAGONABARRAGA
(BILDI GRAFIKS)

CORRECCIÓ:
ÈLIA OLIVAN

EDICIÓ:
ÀLEX M. VERDEJO
MARTA PÉREZ

DESENVOLUPAMENT WEB:
GAIZKA
PAGONABARRAGA
(BILDI GRAFIKS)

COORD. AUDIOVISUAL:
MARTA PÉREZ

COLOR:
ÀLEX M. VERDEJO

UN PROJECTE DE:

Directa
www.directa.cat

EntrePobles
EntrePueblos
Herrarte

pbi
Espais per a la pau
ORGANISMES INTERNACIONALS DE PAU DE CATALUNYA

AMB LA COL·LABORACIÓ DE:

Ajuntament de Barcelona

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

Generalitat de Catalunya

661 493 117 – 935 270 982
Riera d'Escuder, 38,
nau 1, planta 1
08028 Barcelona

directa@directa.cat
Facebook: La Directa
Twitter: @La_Directa
Instagram: @directa.cat

MIGRAR
DES DE LES
"EX" COLÒNIES
P. 01

LA FEMINITZACIÓ
DE LES
MIGRACIONS
P. 03

LA PERVERSITAT
DE LA LLEI
D'ESTRANGERIA
P. 05

"EXTERNALITZAT
I CAÒTIC":
EL SISTEMA
D'ASIL ESPANYOL
P. 09

TRES DONES,
TRES VULNERACIONS,
TRES RESISTÈNCIES
P. 13